

Катерина Колозова

ЗАМИСЛУВАЈЌИ ГО ЛИЦЕТО НА „РЕАЛНОТО“: НЕКОИ РАЗМИСЛИ ЗА ВОЈНАТА И НАСИЛСТВОТО

*1. Војната и нејзините моќи на консолидација
(во поглед на идентитетот)*

За ум - и тело - родени и израснати во „пост модерната состојба“, и воспитани според нај-добрите традиции на постмодерната мисла, искуството на војна - и насилството што (специфично) ѝ припаѓа на оваа - поттикнува (или, сосем едноставно, произведува) одредени вознемирувачки реструктурирања на навиките на мислата. Според моето сопствено искуство, највпечатливиот ефект - во оваа смисла - предизвикан од војната што ја напаѓа Македонија веќе речиси половина година, може да се сведе на шокот предизвикан од моќите на нужност што Реалното (на насилството) ги поседува во однос на „областите на Имагинарното“. (Под именувањето „областите на Имагинарното“ ги сведувам, исто така, и поимите на „симболното“, „знакот“, „семантичкото“, „фигуријата“ - во термини на психоанализата, сè она што е припадно на „означителскиот синџир“.)

Пред сопствените очи гледаме, низ нашите тела и умови доживуваме како „имагинарните“ категории - како што е „Нација“ и некои други колективни идентитети - болно се пресвиткуваат за да преминат во „реални“, преобразувајќи се во конкретна ситуираност напоена од страна на – сè уште несфатливото иако не сосема немисливо - присуство на Реалното/реалното.

Katerina Kolozova

IMAGINING THE FACE OF THE “REAL”: SOME CONSIDERATIONS ABOUT WAR AND VIOLENCE

*1. The War and her powers of consolidation
(with respect to identity)*

To a mind - and body - born and grown up in the “postmodern condition”, and brought up according to the best traditions of the postmodern thought, the experience of war - and the violence pertaining (specifically) to it – calls for (or simply generates) some disturbing restructurings of the ways of thought. In my personal experience, what has been - in this sense - the most striking effect of the war that has been ailing Macedonia for almost half a year already, can be reduced to the shock by the necessitating powers of the Real (of violence) over the “realms of the Imaginary”. (Under the designation of “the realms of the Imaginary” I subscribe also the notions of the “symbolic”, “sign”, “semantic”, “fiction” – in psychoanalytic terms, all pertaining to the “signifying chain”.)

Before our eyes we see, with our bodies and in our minds we experience the “imaginary” categories, such as “Nation” and some other collective identities, fold painfully into “real” ones, transforming themselves into *concrete* situatedness infused by the - still ungraspable yet not quite unthinkable - *presence* of the Real/real.

Непоимливото само-потхранување на насилството, мистериозното само-родено распостилање на силата, мачната постојана траума во облик на болка, стравување и гнев - сè уште, повеќе во една состојба на исчекување одошто извесност на војна - е нешто што единствено може да се доживее како сеприсутен упад на Реалното во животот. Вака е сега во Македонија, барем за некои од нас...

Овој тежок и сеопфатен пробив на *Реалното* (на насилството) го вдахнува појавувањето на неговата сопствена, абјектна¹ димензија во внатрешнината на одредени „имагинарни“ и „апстрактни“ категории како националност, етницитет, итн. Или, поедноставно кажано, Реалното (на Војната), на пресуден начин, придонесува овие категории да бидат доживевани како „реални“, во нивната „реалност“ и како „самата реалност“.

Сите ние - во одредна мера, неизбежно - стануваме дел од - за некои од нас, згнасувачки (абјектно) - конкретното „ние“. И не само тоа, ами и како спротиставени на „тие“. А човек е приклезтен да го прифати овој ограничувачки избор како нужност, оти неприкосновеното владеење на насилството на Војната определува така (за нас). Најголемиот дел од обидите за трансцендирање на оваа и ваквата наметнатост на избор се покажуваат како залудни, иако човек не може, не смее да се откаже од обидувањето. Како и да е, фрустрацијата е родена.

Станува јасно дека зад таа имагинарна конструкција (која, претпоставено, ѝ припаѓа исклучиво на областа на Знакот) на идентитетот почива врз наследен остаток неподложен на трансценденција, однесувајќи се како нужност сместена во ненадминливото Реално на (дефинирачката) опозиција на Другиот. Приказната за идентитетот во која човек (ние, вие, ти, Јас, тие...) е сместен станува само-затвореност (свртување кон и против „самиот себе“, кон и против сопствената желба)², наметната од страна на ограничувачкиот императив на Реалното (на Војната) да се прифати *опозицијата* на Другиот како негова/нејзина единствено можна позиција. (Се мисли на не-

The unconceivable self-nurturing of violence, the mysteriously auto-generated deployment of force, the grave continuous trauma in the shape of pain, anxiety and anger – still in a state of suspense, rather than certainty, of war – is something that can be experienced but as an omnipresent thrust of the Real into life. This is how it feels like now in Macedonia, at least for some of us...

This grave all-encompassing intrusion of *the Real* (of violence) inspires the emergence of its own abject dimension within certain “imaginary” and “abstract” categories such as nationhood, ethnicity, etc... Or to put it more simply, it (the “Real of War”) contributes critically that these categories are experienced as “real”, in their “reality” and as the “reality itself”.

We all - to a certain extent, inescapably - become a part of – to some of us abjectly – the concrete “we”. And, moreover, as opposed to “them”. And one is cornered to embrace this restrictive choice as a necessity, since it is the sovereign rule of the violence of War which decides so (for us). Most of the attempts for transcendence of this and such an imposition of choice turn out to be futile, although one cannot, must not abandon attempting. Nevertheless, frustration is created.

One realizes that behind that imaginary (presumably pertaining *exclusively* to the territory of Sign...) *construction* of identity resides a residual unsusceptible to transcendence, acting as necessity breathing upon the insurmountable Real of the (defining) *opposition* of the Other. The identity narrative within which one (we, you, I, they...) is situated becomes a self-enclosure (a turn upon and against “oneself”, upon and against one’s desire)¹, imposed by the confining imperative of the Real (of War) to embrace the *opposition* of the Other as his/her only possible *position*. (Meaning his/her only possible positioning with respect to “me” and “us”.) And it is a confinement not only by, but also within the domain of the Real, namely the “material”² –

говото/нејзино единствено можно позиционирање во однос на „мене“ и „нас“.) И ова е ограничување не само од страна на, туку и внатре во областа на Реалното, имено „материјалното“³ - ограничување на, и од страна на, територија, географија или топографија. „Тие“ се во ова или она село, а „ние“ не сме. Ке се приближат ли „тие“ до местото на кое што сме „ние“, „оние *онде*“ ќе ни се доближат ли „нам *тука*“?

Она чиј сведок сум - во јавниот дискурс на воена Македонија - во поглед на конкретизацијата и консолидацијата (со посредство на Реалното на Војната) на „ние“ и „тие“ зад имињата, е дека етничките „ние“ и „тие“ не се единствените вклучени во овој процес. Тука се, исто така, и „ние“ и „тие“ што ја претставуваат Нацијата-Држава, од една страна, и групите на ОНА, од друга; потоа, „ние“ што ги претставува сите оние од Македонија (и Балканот), без оглед на етничката припадност, и „тие“ од т.н. „Меѓународна заедница“. Потоа, и други форми на „ние“ и „тие“ се во жив процес на консолидација!... Сепак, наша задача овде не е да составиме каталог на оваа разновидност на идентитети што ќе го проучиме, туку да го истражиме она што им е заедничко на овие процеси, имено учинокот што Реалното на Војната го предизвикува врз нив.

Впечатливото во овие процеси е постоењето на определена моќ на присилба насочена кон тоа „добро-волно“ - колку и да звучи парадоксално ова - да се прифати еден од двата спротиставени идентитети во рамки на една бинарна структура (на пример, Македонец/Албанец или Албанец/Неалбанец; Прозападен/Антизападен, итн.) Оваа моќ ги наметнува овие и ваквите рестриктивни избори на таков начин што ги произведува како ненадминлива нужност обвиткана во густата аура на неумолива реалност. Ова е моќта на заканата на насилството.

Оваа „мистериозна“ сила на принуда е изворот на впечатокот за опиливата присутност на реалното (Реалното) во она што до вчера претставуваше само сениште, идеја, концепт - политичко-културниот и национален идентитет. Ќе се залажам за тоа дека токму присуството,

confinement within and by territory, geography or topography. “They” are in this and that village, and “we” are not. Are “they” going to come closer to *where* “we” are, “those there” will “they” approach “us”, who are *here*?

What I am witnessing – in the public discourse of Macedonia at war – with respect to the concretization and consolidation (by means of the Real of War) of the “we” and “they” behind the names, is that the ethnic “we” and “they” are not the only ones involved in this process. There are also the “we” and “they” representing the Nation-State on the one hand and the groups of NLA on the other; then, the “us” representing all those from Macedonia (and the Balkans) regardless of the ethnic belonging and the “they” of the so-called “International Community”. Also other forms of “we” and “they” are in fermenting processes of consolidation... However, our task here is not to set up and study a catalogue of this diversity of identities, but to explore the commonality they undergo in these processes, namely the impact of the Real of War upon them.

What is fascinating as a part of these processes, is a certain *compelling* power to “voluntarily” – however paradoxical this may sound - embrace one of the two opposing identities within a binary structure (for instance, Macedonian/Albanian or Albanian/Non-Albanian; Pro-Western/Anti-Western, and so on). This power imposes these and such restrictive choices in a way that it renders them as some insurmountable necessity wrapped into a thick aura of an implacable reality. And it is the power of the threat of violence.

This “mysterious” compelling force is the source of the impression of the tangible presence of the real (Real) within what only until yesterday was but a specter, an idea, a concept – the politico-cultural and national identity. I shall argue that it is precisely the presence, the thrust and the insertion of the Real

упадот и вметнувањето на Реалното (реалното) во конструкцијата на идентитетот е изворот на оваа сила на принуда, произведувајќи ги процесите на исклучива идентификација како неумоливо нужни. Исто така, би сакала да ги истражам овие неодоливи и безмалку неодминливи процеси, имено неодоливото и наеизбежно соединување на Имагинарното со темните сили на Реалното/реалното.

Станувањето плот и крв на овие „апстракции“, и обратно, поттикнато од страна на наложената (секому во земјата) изложеност на Траумата на војната и насилството, е она што би сакала да го разгледам овде. Исто така, ќе се обидам да ги изложам кастративните моќи на Реалното (на Војната и насилството) и задушувачките ефекти на Абјектното - кое е само онаа страна на Реалното - во однос на политичкиот Субјект, инспирирана од последните политички и воени настани во мојата земја.

2. Начините на кои Реалното (на Насилството) дејствува во рамки на конструкцијата на идентитетот

[2. 1. Првата политичко-онтолошка фрустрација предизвикана од страна на Реалното на Војната]

Во голема мера, овој есеј претставува приказ на политичките - и онтолошките, бидејќи ѝ се иманентни на конструкцијата на Субјектот - фрустрации предизвикани од *реалноста* на бинарните, исклучиви и спротиставувачки избори на идентификација, наметнати од страна на *притеснувачките моќи* на насилството.

Клучните политички опозиции што се во игра во оваа војна - и кои се секогаш инхерентно припадни на одредено повикување на идентитет - активирани од страна на моќите на насилноста, востановуваат цврсти граници на дискурсот и ја поништуваат буквално секоја можност од нивно трансцендирање, а уште повеќе од предлагање на сосема поинакви и нови дискурси. Дискурсот што беше инугуриран во рамки на овие цврсти граници е,

(real) into the identity construction, that is the source of this force of compellation, rendering the processes of exclusive identification inexorably necessary. And I would also like to explore these irresistible and virtually unavoidable processes, namely the irresistible and inescapable mating of the Imaginary with the dim forces of the Real/real.

The becoming of flesh and blood of these “abstractions”, and *vice versa*, incited by the imposed (to everyone in the country) exposition to the Trauma of war and violence, is what I would like to engage in considering here. I shall also attempt to expose the castrating powers of the Real (of War and violence) and the suffocating effects of the Abject - as merely the obverse of the Real - over the political Subject, inspired by the latest political and military events in my country.

2. The ways in which the Real (of Violence) operates within the construction of identity

[2. 1. The principal politico-ontological frustration provoked by the Real of War]

In its greatest part this essay shall be an account of the political - *and* ontological, as immanently pertaining to the construction of the Subject - frustrations caused by the *reality* of the binary, exclusive and oppositionary choices of identification imposed by the *cornering powers* of violence.

The key political oppositions at play in this war - which always inherently pertain to a certain claim of identity - enforced by the powers of violent force, establish the firm limits of discourse and annihilate virtually any possibility of their transcendence, let alone proposing completely different and new discourses. The discourse that has been inaugurated within these firm limits is, of course, that of war. The first political (and ontological) frustration occurs when one attempts to realize his/her

секако, оној на војната. Првата политичка (и онтолошка) фрустрација настанува во мигот кога човек ќе се обиде да ја реализира желбата да се „справи“ со војната/насилството како такво и неговите дискурси, да му се спротистиави, да го победи или укине, надмине [трансцендира]...

Цврстината и неумоливоста на ова наметнување произлегува од фактичкото неприкосновено владеење на Реалното (на насилството и/на војната) и неговата „перформативна“ позиција во јазикот и дискурсот.

„Перформативност на Реалното“... Ова може да звучи како *contradictio in adjecto*, но само за оној кој би го бранел ставот за апсолутното и ненарушено *отсуство* на Реалното од означителскиот синџир, којшто јас не го бранам. Она за што се залагам овде е токму спротивното - дека Реалното се „оприсутнува“ себеси во принципот на задоволство и на територијата на знакот, и така ги зазема своите „перформативни“ позиции. Поинаку кажано, неизбежноста на наметнатите избори, незаобиколивоста на дискурсите ставени во сила, со нивните силни аспекти на насилство и сила, од сето ова произлегува дека овие наметнатости (на ситуирање на идентитетот, на дискурси, итн.) се перформанси на самото Реално, заедно со учинкот специфичен за него - оној на Траумата.

Така, јас овде нема да расправам за посредувањата на Реалното преку и од страна на означителскиот синџир, ами за непосредноста на Недофатливото и Неумоливото како такво и неговата непосредувана средба со фантазматското, имагинарното, или сосем едноставно - со конструктите на идентитет. Насилството по себе, и неговите содејства со и во политичкото, е предмет на нашата дискусија овде, како и неговата активна, обликувачка улога во процесите на идентификација.

Да се осврнеме сега, накратко, и на елементите на тоа како (и зошто) предлагам да се мисли „немисливото“ (психоаналитичко и, согласно со тоа, постмодерно) Реално во контекст на оваа расправа:

desire to deal (away) with the war/violence as such and its discourse, to oppose it, win over and banish it, transcend it...

The firmness and implacability of this imposition originates from the actual sovereign rule of the Real (of violence and/of war) and its “performative” position in language and discourse.

“The performative of the Real”... This may sound as *contradictio in adjecto*, but only if one claims the absolute and undisturbed *absence* of the Real from the signifying chain, which I am not (claiming). What I will argue here is precisely the contrary – that the Real “presentifies” itself into the pleasure principle and on the territory of the sign, and thus can assume its “performative” positions. In different words, the inescapability of the imposed choices, the unavoidability of the enforced discourses, with their strong aspects of violence and force, all of this renders these impositions (of identity situating, discourses, etc.) as the performances of the Real itself, together with its own specific impact – that of Trauma.

Thus, what I am discussing here are not the mediations of the Real through and by the signifying chain, but the immediacy of the Ungraspable and Implacable itself and its unmediated encounter with the fantasmatic, the imaginary, or quite simply – with the identity constructs. Violence in itself, and its interactions with and within the political, is the subject of our discussion here, as well as its active, shaping role within the processes of identification.

Let us now consider a brief account of the elements of how (and why) I am proposing to think the “unthinkable” (psychoanalytic and, concurrently, postmodern) Real in the context of this debate:

[2.2. Екскурс: методолошки појдовни точки]

Со тоа што ја прифаќам радикалната критика на Франсоа Ларуел на дуалистичката, бинарна и опозициска мисла, јас ја отфрлам дихотомијата и опозицијата помеѓу реалното и фикцијата. Всушност, во самиот корен на Ларуеловата радикална критика лежи деконструкцијата на дихотомијата реално:фикција, а токму поимот на „реално-то“, ослободен од неговиот однос (не само на опозиција, туку од самата „логика на однесување“ како таква) кон фикцијата, му овозможува да го создаде концептот на Мисла од онаа страна на дуалитетот. Во неговата *Philosophie et non-philosophie* тој тврди дека „Мислата-во-Две“, како и самата односна мисла - произлезена од оваа - ја претставува вековната суштина на Западната мисла и философија, како дихотомиска и опозициска. Алтернативата што ја предлага Ларуел е Визијата-во-Едно (*la Vision-en-un*), сфатена како мисла во термини (токму) на реалното и сингуларитетот, како единствен начин на одбегнување на „релационизмот“ и на воспоставувањето „философски космос“ (или, со негови зборови, „философско решение“), кој, бидејќи генерализирачки, исто така е и универзализирачки.

„Проблемот со философијата воопшто произлегува од фактот дека за термините никогаш не се мисли во нивната специфичност, ами како за спротивни еден на друг, во рамки на нивните релации, и, во најдобар случај на нивните граници и во нивното непосредно соседство. Како резултат на ова, концептот на фикцијата, како и секој друг [концепт], означува амфибологиска [amphibologique] реалност, лимитрофија на реалното, без оглед на тоа дали е сместен од онаа страна [au-delà] на ова (реалното), пред него [en deçà], или на границата меѓу двете.

Поаѓајќи од класичниот релационизам па сè до современите деконструкции, фикцијата остана заробена во рамки на мешаниот однос [le rapport de mixte], т.е., на унитарното [unitaire]. Исклучена од реалното, интериоризирана од него, додека самата таа го интериоризира него и претендира да го со-определува, таа [la fiction] никогаш не избега надвор од игрите на взаемна инхибиција [entre-

[2.2 Ex-course: methodological points of departure]

By accepting François Laruelle's radical critique of the dualistic, binaristic and oppositionary ways of thinking, I am also rejecting the dichotomy and the exclusive opposition between the real and the fiction. In fact, at the very core of Laruelle's radical critique lies the deconstruction of the real:fiction dichotomy and it is precisely the notion of the "real" liberated from its relation (not only of opposition but of the "logic of relating" as such) to the fiction which enables him to conceive of a Thought which would be beyond duality. In his *Philosophie et non-philosophie* he claims that the "Thought-in-Two", and the relationary thought itself, deriving from the latter, represent the perennial essence of the Western thought and philosophy as dichotomic and oppositionary. The alternative proposed by Laruelle is the Vision-in-One (*la Vision-en-un*) conceived as a thought precisely in terms of the real and singularity, as the sole way of evading "relationism" and establishment of a "philosophical cosmos" (or in his own words, "decision philosophique"), which, being generalizing, is also universalizing.

"The problem of philosophy in general originates from the fact that it never thinks of the terms in their specificity, but as contrary to each other, within their relations, and, in the best case, at their borders and in their proximity. As a result of this, the concept of the fiction, like any other [concept], designates an amphibologic [amphibologique] reality, a limnity of the real, regardless of the fact whether it is placed beyond [au-delà] the latter, or before it [en deçà], or at the border between the two.

From classical rationalism to contemporary deconstructions, fiction has remained captivated within that relation of the mixed [le rapport de mixte], i.e., of the unitary [unitaire]. Excluded by the real, internalized by it, while internalizing it herself and pretending to co-determine it, [la fiction] has never escaped the games of inter-inhibition [entre-inhibition], which are those that philosophy plays with herself, where it is but one of

inhibition], оние што философијата ги игра со самата себе, и во кои ова е само една од играчките на историјата која претендира да ја надмине.“ (Laruelle, 1989: 232)

Така, јас предлагам овде да го мислиме Реалното (или реалното) во термини на Ларуеловата сингуларистичка мисла на реалното, ослободена од сопствената опозиција, од „односноста“, кон фикциското, фантазматското, имагинарното, знаковното...

Што се однесува, пак, до Реалното на психоаналитичката и постструктуралистичка традиција, тоа, речиси без никаков потрес, успеа да ја одржи својата позиција *au-delà*, на Непристапното и Немисливото. На тој начин, тоа се однесува како (веројатно, последното и единствено) недопрено Трансцендентално. Несомнено, аксиом е дека Реалното, и неговите дејствија, е нешто што не може да се сфати низ јазик и воведи во (политичкиот) дискурс, бидејќи е немисливо и невообличиво во прашање. За мене, ова е нешто во својата основа проблематично; не можејќи да му одолеам на впечатокот дека токму оваа широко прифатена “Вистина” е само невидлив остаток на метафизичката верба во Трансценденталното.

Понатаму, самата лакановска психоанализа - или, поточно, фројдовската, низ читањето на Лакан (во *Les quatre concepts fondamentaux...*) - овозможува мислење на “Немисливото”, односно Реалното. Се работи за Реалното во неговиот аспект на Траума, или, поточно, за Реалното како Траума, како она (за) кое може да мисли, расправа или, едноставно, да се оприсутни во јазикот. Според Лакан, Реалното/Траумата како *tuché* - односно случајност и случај што го прекинува, му се наметнува со своето присуство и го трауматизира означителскиот синцир - е во интеракција со синцирот на означители (*automaton*).⁴ Според ова, лесно може да се извлече заклучокот дека *tuché* - преку своите ефекти - произведува пресврти и нови знаци во знаковиот поредок (*automaton*).

Исто така, оваа расправа во значителна мера ѝ должи на постојаната заложба на Славој Жижек, која,

the toys of a history which pretends to surpass it.” (Laruelle, 1989: 232)

So, what I am proposing here is to think the Real (or the real) in terms of Laruelle’s singularistic thought of the real, thus liberated from its opposition, or “relationism”, to the fictional, phantasmatic, imaginary, signifying...

As for the Real in both the psychoanalytical and the post-structuralist tradition, it has maintained - almost unshakably - its position *au-delà*, as the Unpenetrable and the Unthinkable. Thus, it acts as (perhaps the last and only) unsullied Transcendental. It is a virtual axiom that the Real, and its workings, is something that cannot be conceived in language and introduced into (political) discourse, being unthinkable and thus unquestionable. I find this fundamentally problematic; not being able to resist the impression that this particular widely accepted “Truth” is but an invisible remainder of the metaphysical belief in the Transcendental.

On the other hand, Lacanian psychoanalysis itself – or rather Freudian, through Lacan’s reading (in *Les quatre concepts fondamentaux...*) – renders the thinking of the “Unthinkable”, namely the Real, possible. It is the Real in its aspect of Trauma, or rather the Real as Trauma, that can be thought (about), discussed (about) or, simply, made present into language. According to Lacan, the Real/Trauma interacts with the signifying chain (the *automaton*) in as much as the *tuché*, i.e., the hazard and incident that is interrupting, intruding into and traumatizing the signifying chain.³ Thus, one can easily infer that *tuché* produces (through its effects) reversals, and thus new signs, in the order of signs (*the automaton*).

This discussion is also deeply indebted to Slavoj Žižek’s consistent engagement in, what can be arguably called, the “theo-

помалку или повеќе, може да се нарече и "теориски проект", за воведување на Реалното во (политичкиот) дискурс. Сепак, мојата дискусија се разликува од Жижек-овите промислувања на Реалното во смисла на тоа што Реалното кое е предмет на мојата расправа секако не претставува идентитет ниту има стабилно име, додека во Жижек-овиот дискурс Реалното понекогаш може да биде само уште едно име, имено дискурзивна конструкција. (На пример, конструкцијата "тријаголникот на Едип и нуклеарното семејство"; Види: Žižek 1989: 50.)

Голема блискост наоѓам со Аленка Жупанчиќ и нејзиното исклучително дело *Етика на Реалното*, претставничка на "жижек-овската школа" (ако воопшто може да се зборува за таква...). Поаѓајќи од Кант и Лакан, Жупанчиќ се зафаќа со тематизирање на "невозможното", безимено Реално како такво, воспоставувајќи ја, на овој начин, парадоксалната можност за теорија на невозможното. Како скромна илустрација на тоа за со што се занимава *Етика на Реалното*, ќе го понудам следниов цитат од оваа инспиративна книга:

"Срцевината на секоја етика е нешто кое по себе не е 'етично' (ниту, пак, е 'неетично') - односно, нешто што нема никаква врска со регистерот на етиката. Ова 'нешто' може да се нарече со неколку различни имиња - иако ние ќе се ограничимо на само две: за Лакан, тоа е 'Реалното'; За Бадју, 'настанот'.

Овие термини се однесуваат на нешто што се појавува само во облик на средба, како нешто што 'ни се случува', нè изненадува, не исфрла 'надвор од вжлебеноста', бидејќи во даден континуитет себеси секогаш се впишува како процеп, пауза и прекин.

Според Лакан, Реалното е невозможно, а фактот дека '(ни) се случува' не ја побива неговата базична 'невозможност': Реалното ни се случува (го среќаваме) како *невозможно*, како 'нешто невозможно' што ни го свртува симболниот универзум наопаку и води кон негова реконфигурација." (235)

На сличен начин, јас овде се обидувам да расправам за, исто така, непосредните среќи на симболниот

retical project" of an introduction of the Real into (the political) discourse.⁴ However, my discussion differs from Žižek's considerations of the Real in the sense that the Real which is subject to my discussion cannot be an identity and does not bear a stable name, whereas in Žižekian discourse, the Real *can* also be yet another name, namely a discursive construct. (For example, the construct of the "Oedipus and the nuclear family triangle"; See Žižek 1989: 50.)

I find a very close affinity with Alenka Župančič and her remarkable work *The Ethics of the Real*, representative of the "Žižekian school" (if one can put it so...). Departing from Kant and Lacan, Župančič engages into thematizations of the "impossible", nameless Real as such, thus establishing the paradoxical possibility for a theory of the impossible. Just as a meager, but encapsulating, illustration of what *The Ethics of the Real* is about I am offering the following quotation from this inspiring book:

"The heart of all ethics is something which is not in itself 'ethical' (nor is it 'non-ethical') – that is to say, it has nothing to do with the register of ethics. This 'something' goes by several different names – although we will limit ourselves to two: for Lacan, it is 'the Real'; for Badiou, 'the event'.

These terms concern something which appears only in the guise of the encounter, as something that 'happens to us', surprises us; throws us 'out of joint', because it always inscribes itself in a given continuity as a rupture, a break or an interruption.

According to Lacan, the Real is impossible, and the fact 'it happens (to us)' does not refute its basic 'impossibility': the Real happens to us (we encounter it) *as impossible*, as 'the impossible thing' that turns our symbolic universe upside down and leads to the reconfiguration of this universe'."(235)

Similarly, what I am attempting here is also to discuss the immediate encounters of the symbolic or imaginary – or

или имагинарниот - или на оној што му е припаден на знакот - универзум со „невозможното“ Реално во ликот на насилството и војната - можеби, неговото единствено (можно) и „вистинско“ („реално“) лице, лицето на самиот Ужас.

[2.3 Вметнување и испреплетување на „материјалното“ или „територијалното“, како „Реалното“, во процесите на идентификација]

Приказната за политичко-онтолошките фрустрации предизвикани од војната продолжува... Фактот на заземање конкретен, заокружен и заокружувачки, физички („материјален“⁵) простор, како определени села и градови, области и региони, има клучна улога во актуелните процеси на преобликување и згуснување на идентитетите. Ограничениот физички простор (со определена големина што се мери во квадратни метри) е ограничувачки и определувачки во смисла на можното ситуирање на идентитетот - само таков и таков определен „албански“ или „македонски“ идентитет, единствено во тој или овој град или село, може да се појави и изјасни.

Денес, територијата ја пропишува - мошне строго - можноста за идентитет и негово ситуирање. Што поограничена е територијата, тоа поограничен и поограничувачки е прописот за идентитет. На пример, в село или помал град не е доволно само да се биде „Македонец“ или „Албанец“ на вистинското место, туку, исто така, мора да се биде и патриот, националист, да се мразат другите... Во поголемите градови, или во главниот град Скопје, условите што мора да се исполнат за да се повикаш на определен етничко-политички идентитет се помалку, но наметнувањето избор на идентификација со оваа или онаа група - којшто е сè почесто меѓу „Неалбанец“ и „Албанец“, одошто меѓу „Македонец“ и „Албанец“ - е неизбежно.

Така, просторот, поаѓајќи како од неговата големина така и од организацијата (урбан или рурален), има решавачка и определувачка моќ во поглед на процесите на обликување на политичкото. Природата на оваа моќ е суш-

pertaining to the sign - universe with the “impossible” Real in the face of violence and war - perhaps its only (possible) and “true” (“real”) face, that of Horror itself.

[2.3 Insertion and intertwining of the “material” or “territorial” inasmuch as “the Real” into the processes of identification]

The account of the politico-ontological frustrations caused by the war continues... The fact of occupying a concrete circumscribed and circumscribing physical (“material”⁵) space, such as specific villages and towns, areas and regions, plays a key role in the current processes of re-shaping and condensation of identities. The limited physical space (of a certain size measured in square meters) is limiting and determining in terms of the possible situation of identity – only such and such specific “Albanian” or “Macedonian” identity in this and that village and town can emerge and be claimed.

Nowadays, territory is prescribing - very strictly - the possibility of identity and its situation. The more limited the territory, the more limited and constraining in detail the prescription of identity is. For example, in a village or a smaller town it does not suffice to be a “Macedonian” or “Albanian” at the right place, one also has to be a patriot, nationalist, hate the other... In the bigger towns, or in the capital Skopje, the exigencies for claiming a certain ethnico-political identity are lesser, but the imposition of identification choice with this or that group - which is ever more often the one between “Non-Albanian” and “Albanian”, rather than that between “Macedonian” and “Albanian” – is ineluctable.

Space in terms of its size, and of its organization (urban or rural), has thus had determining and defining powers over the processes of shaping of the political. And the nature of these powers is such that they are essentially restrictive – and

тествено рестриктивна - разликата меѓу урбано е рурално е повеќе во степенот на рестриција одошто во суштина - и редуктивна, а не експанзивна и размножувачка. Или поинаку кажано, таа е „исклучувачка“ а не „вклучувачка“.

Просторот и географијата го пропишуваат и политичкиот дискурс и неговите граници. На „порестриктивните“ места - во најдобар случај - може да очекуваме една кампања за мир, што прокламира толеранција и разбирање за другите, да биде прифатена, во смисла на тоа да биде примена да дојде, но без фундаментално да поплијае - а уште помалку да ја поткопа - врз строгата забрана на секаков „домородечки космополитизам“.

Абјектното присуство на Реалното - таа груба, траматизирачка физичка рестриција на движењето низ просторот - е влеана, или се влева самата, во „етеричната“, деликатна природа на идентитетот и неговите чувствителности. И овде, повторно, го среќаваме (условувачкиот) упад на она што е невозможно да се мисли, на лишението од концепт, на просто територијалното, во специфичното на идентитетите, во наративите во чии рамки живееме (идентитетите), во нашите светови.

Опачината на оваа ситуација се состои во тоа што идентитетот го ограничува движењето во просторот - определува каде човек може да влезе или помине и каде не може. Пошироко, дискурсот на војната, и симболниот поредок што го има создадено оваа - правилата и начините според кои живееме денес, Законот на овој свет на војната - крајно рестриктивно ги воспоставува условите за слободата на телото и неговото движење низ просторот. Ако сакаш од Скопје да стасаш до Охрид, не можеш да појдеш преку Тетово - би можел да загинеш, може да пукаат на тебе. Можеш да тргнеш по побезбедниот - но далеку од вистински безбеден - преку Битола. На овој начин, човек се лишува од пејсажите - планините и селата, боите и миризбите - што ги формирале неговите сентименталности, неговото интимно, со-чувствително „Јас“... Насилството и територијалните рестрикции, и двете не претставувајќи ништо повеќе од самата Траума на

the difference between urban and rural is in the degree of restriction, not *in substantia* – and reductive, not expansive nor proliferating. Or in different words, they are “exclusive” and quite certainly not “inclusive”.

Space, and geography, also conditions the political discourse and prescribes its boundaries. In the more “restrictive” places, one can - in the best case - expect a peace campaign proclaiming tolerance and understanding for the other to be accepted in the sense of hosted, but without it fundamentally affecting – let alone undermining - the strong prohibition of any “indigenous cosmopolitanism”.

The abject presence of the Real - that brute, traumatizing physical restriction of movement in space - is being infused, or infuses itself, into the “etherical”, delicate nature of identity and its sensitivities. Here again we encounter the (conditioning) thrust of that which cannot be thought, of the “conceptless”, merely territorial, into the ways of identities, into the narratives within which we live (the identities), into our universes.

The obverse of this situation is that identity restricts one's movement in space – where one can enter or pass through and where one cannot. More generally, the discourse of war and the symbolic universe it has created - the rules and ways according which one lives now, the Law of this universe of war – conditions highly restrictively the freedom of body and its movement in space. You cannot take the route through Tetovo if you want to get from Skopje to Ohrid – you can get killed, be shot at. You can take the safer one – but far from being actually safe – through Bitola. Thus one is deprived from the landscapes – mountains and villages, colors and fragrances – that has shaped one's sentimentalities, one's intimate, affectionate “I”... Here violence and territorial restrictions, both but the Trauma of the Real in itself, have joined their “creative” forces to influence upon the feelings and – consequently - processes of re-structuring of identities.

Реалното по себе, ги здружиле своите „творечки“ моќи за да им влијаат на чувствата и - следствено - на процесите на реструктурирање на идентитетите.

Недофатливото Нешто, под безименото Име на Војната, создава ранливи и исплашени субјективитети сведени (осудени) на тоа да се потпираат на исклучиви - често несакани - идентитети, етничките и националните. Надминувањето на оваа и ваквата редукција подразбира надминување на реалноста на војната - имено, на Реалното на физичката рестрикција, односно на владеењето на физичката закана иманентна на голото, разулавено насилство и територијално ограничување. Во мигов, ова би претставувало незамисливо тешка задача да се исполни.

[2.4 Опозицијата и исклучивоста му се иманентни на насилството а ова потекнува од областа на Реалното]

„Креативната (и неопходна) игра“ на бинарните опозиции од царството на знаците, каква што ја замислија структуриалистите, не треба да се меша - иако, теориски, може да биде навистина предизвикувачки и релевантно да се порзе - со опозицијата својствена на Реалното. Природата на средбата со Реалното е секогаш онаа на опозицијата, бидејќи - да се потсетиме на погоре цитираниот пасус од Лакан - формата во која се јавува е секогаш онаа на *tuché*. А ова, пак, секогаш претставува Траума, односно - Болка. Насилството е опозиција на и против Реалното, произведена од страна на, и насочена против, (нечија) „физичност“. Пароксизмот на опозицијата и исклучивоста кулминира во (желбата за) физичкото поништување на Другиот. Или, со други зборови, насилството е иманентно опозиција, и тоа од видот кој специфично му припаѓа на Реалното.

По пат на физичка закана, придружена со територијални и телесни ограничувања, насилството и/на војната наметнува дискурзивни граници кои ја одразуваат, и се производ на, неговата „сопствена логика“, имено онаа на опозицијата. Така, Реалното на Војната или Сувереното

The ungraspable Thing, by the nameless Name of War, has created vulnerable and fearful subjectivities reduced (doomed) to the clinging to exclusive – often resented – identities, the ethnic and national ones. Overcoming of this and such a reduction implies but the overcoming of the reality of war – namely the Real of the physical restriction, that is to say the rule of the physical threat immanent to the reign of the bare, out-of-joint violence and territorial confinement. At the moment, this should be an unimaginably difficult task to accomplish.

[2.4 Opposition and exclusiveness are immanent to violence and violence is from the realm of the Real]

The “creative (and necessary) play” of binary oppositions within the kingdom of signs, as envisioned by the structuralists, should not be confused – although may be theoretically quite intriguing and relevant to relate – with the opposition of or by the Real. And the nature of the encounter with the Real is always that of opposition, since – let us recall the above quoted paragraph by Lacan – it becomes present but in the form of *tuché*. The latter is always Trauma, thus – Pain. Violence is the opposition of and against the Real, produced by and directed against (one’s) “physicality”. It is the paroxysm of opposition and exclusiveness culminating into (the desire for) physical annihilation of the Other. Or in different words, violence is immanently opposition, and of the kind pertaining specifically to the Real.

By means of physical threat, accompanied by territorial, and thus bodily restrictions, violence and/of war imposes discursive limits which reflect and are product of its own “logic”, namely that of opposition. Therefore, the Real of War or the Sovereign Rule of Violence can produce but opposing and (mu-

владеење на Насилството може да произведе единствено спротоставени и (взаемно) исклучиви идентитети. И го наложува - насилно забранувајќи ја секоја друга можност - токму политичкиот дискурс на зацврстениот, строго дефиниран, опозициски и исклучив идентитет.

Со неговата сè-преплавувачка природа на опозиција тоа му се спротоставува - и ја укинува можноста од - неопозицискиот дискурс и позиционирање на идентитетот. Негов принцип е незапирливата експанзија, така што тоа не остава простор за критичко мислење, кое, за да никне и процвета, има потреба од празниот простор на процепот меѓу знаците во симболниот и/или имагинарниот универзум, од бездната на криза во означителскиот синџир. Или, на фукоовски јазик кажано, може да се рече дека овие *топоси* на критика може да се поистоветат со критичните - исто, и во смисла на локуси (*loci*) на криза - јазли на отпор во Мрежата на Моќ. Кризата - уште од Хелдерлин и Ниче, па сè до Јасперс и Делез - претставува момент и *locus* на зјапнатост, *hiatus* и процеп.⁶

Она што ги одликува ваквите ситуации - во Македонија, „ситуацијата“ стана најпопуларниот еуфемизам за „војна“... - е дека авторитетот на Реалното во однос на конструкцијата на Субјектот и идентитетот станува нападано препознатлив, брутално присутен, и толку лесно забележлив. Тој безобличен, чисто искусствен факт на траума, страв и болка - кој е невозможно да се идентификува со концепт, прицврсти за значење - го условува создавањето на определеното значење на „Јас“, на тоа што значам и претставувам „Јас“ - мојот идентитет. А оваа условувачка моќ е буквално над мојата индивидуална моќ на избор. Овој туѓ фактор е она што одлучува за мене која сум „Јас“ или која треба да станам. Накратко, оваа туѓост станува неотуѓив дел од мојата внатрешност.

Така, Реалното станува нерасплетливо испреплетено со областа на знакот - имагинарното, симболното - по пат на неговата неизбежна апсорпција во субјективитетот и идентитетот. Абјектното е дел од Субјектот. А војната и насилството прават уште повеќе да е така.

tually) exclusive identities. And it dictates – and violently proscribes any other possibility – precisely the political discourse of solidified, strictly defined, opposing and exclusive identities.

With its all-flooding nature of opposition it opposes and bans every non-oppositional discourse and positioning of identity. Its principle is the unrestrained expansion and thus leaves no space for critical thinking which, in order to come forth and flourish, has need of the empty space of rupture between the signs in the symbolic and/or imaginary universe, an abyss of crisis within the signifying chain. Or in Foucauldian language, it can be said that these *topoi* of critique can be identified with the critical – also in the sense of *loci* of crisis - knots of resistance in the Web of Power. Crisis - since Hoelderlin and Nietzsche until Jaspers and Deleuze - has been but the moment and locus of hiatus and rupture.⁶

What is distinctive about situations like this – in Macedonia “the situation” has become the most popular euphemism for “war”... - is that the authority of the Real over the construction of the Subject and identity is becoming poignantly recognizable, brutally present, and so easily detectable. That amorphous, purely experiential fact of trauma, fear and pain – impossible to identify with a concept, fix it to a meaning – conditions the creation of a certain meaning of the “I”, of what “I” mean and represent – of my identity. And this conditioning power is virtually above my individual authority of choice. This alien factor is that which makes the decision for me of who “I” am or of who “I” ought to become. Briefly, this outlandishness has to become an inalienable part of my innerness.

The Real is thus inextricably intertwined with the realm of the sign – the imaginary, symbolic – by way of its inescapable absorption into subjectivity and identity. The Abject is part of the Subject. And the war and violence make it even more so.

Тероризмот и територијализмот на војната го на-појуваат Субјектот со неподносливо тешкото присуство на Абјектот и, следствено - како што веќе имплицитно заклучивме погоре - преку присуството на Реалното, го зацврстуваат исклучивиот, стабилен и опозициски идентитет.

3. Заклучниот параграф

Вакви се задушувачките и кастрирачки моќи на „незаузданото“ Реално. Но тоа може, исто така, да биде и „зауздано“, „припитомено“ и „пацифицирано“. Па сепак, тоа е *секогаш веќе* во основата на - и во непрекинатата игра со - приказната за „Јас“. Се надевам дека, преку невеселиот пример на Реалното во ликот на Војната, успеав да дадам мал, позитивен теориски придонес. Имено, дека покажав како формативните моќи на Реалното ѝ се се инхерентни на конструкцијата на субјективитетот и идентитетот, и претставуваат неутуѓив дел од царството на Знакот.

Преводот е на авторката

БЕЛЕШКИ

¹ "Abject", како термин во психоанализата, кој се однесува на она што е гранично и предизвикува гадење и одбегнување.

² Алузија на Ничеовата концептуализација на формацијата на Субјектот, и на тоа како беше развиена од страна на Џудит Батлер во *The Psychic Life of Power* од 1997.

³ За објаснување на употребата на наводниците овде - и на тоа како поимот на "материјалност" може да се однесува на оној на "Реалното"/"реалното" - погледни ја бел. 5, долу.

⁴ "N'est il remarquable que, à l'origine de l'expérience analytique, le réel se soit présenté sous la forme de ce qu'il y a en lui d'*inassimilable* - sous la forme du trauma, déterminant toute sa suite, et lui imposant une origine en apparence accidentelle? Nous nous

The terrorism and territorialism of war infuses the Subject with an unbearably heavy presence of the Abject and, consequently – as we have already implicitly inferred above – through the presence of the Real, solidifies the exclusive, stable and opposing identity.

3. The closing paragraph

Such are the suffocating and castrating powers of the "unbridled" Real. But it can also be "bridled", "domesticated" and "pacified". Nevertheless, it is *always already* at the base of - and in a constant play with - the narrative of the "I". I hope that, through this saddening example of the Real in the face of War, I have managed to make some small positive theoretical contribution. Namely, to have shown that the formative powers of the Real are inherent to the construction of both subjectivity and identity, and are an inalienable part of the realm of the Sign.

NOTES

¹ An allusion to the Nietzschean conceptualization of the Subject's formation, and to the developments of the latter by Judith Butler in *The Psychic Life of Power* from 1997.

² For an explanation of the use of the quotation marks here – and how the notion of "materiality" can be related to that of the "Real"/"real" - see note 4 below.

³ "N'est il remarquable que, à l'origine de l'expérience analytique, le réel se soit présenté sous la forme de ce qu'il y a en lui d'*inassimilable* - sous la forme du trauma, déterminant toute sa suite, et lui imposant une origine en apparence accidentelle? Nous nous trouvons là au coeur de ce qui peut nous permettre de comprendre le caractère radical de la notion conflictuelle introduite par l'opposition du principe de plaisir au principe de réalité - ce pourquoi on ne saurait concevoir le

trouvons là au coeur de ce qui peut nous permettre de comprendre le caractère radical de la notion conflictuelle introduite par l'opposition du principe de plaisir au principe de réalité - ce pourquoi on ne saurait concevoir le principe de réalité comme ayant, par son ascendant, le dernier mot." (Lacan, 1973: 65)

⁵ "Материјалното", односно "телесното" и "физичкото", се, исто така, секогаш веќе концепти или *loci/toposi* населени од имагинарното и никогаш девствено такви. Па и самата идеја за "девствено такви" е само - идеја. Поимот на телото како материјално, или на неговата материјалност, беше деконструиран од страна на Џудит Батлер во нејзиното значајно дело *Bodies That Matter* (1993). Сепак, се чини дека секогаш кога одредена психичка операција/дејствие е насочена кон Реалното, или кон тоа да дејствува врз Реалното на определено нешто или определено некој, таа има за цел да дејствува врз телото, физичкото. На пример, желбата за целосно, потполно, "реално" поништување на некого се остварува низ деструкцијата на неговото/нејзиното тело - реализирајќи се или како убиство или како нанесување крајна физичка болка. Во современата мисла (и тоа не само философската), претопувањето на Реалното со физичкото/материјалното е еписемолошки факт, овозможен од самиот факт што овие се единствените ("консензуално") "признаени претставници" на опипливо постоечкото (како стварни) - единствено "неомносно реалното".

⁶ Пошироко ги истражував метафорите и концептите на процеп, криза, бездна и кајсура кај овие автори во студијата "Les troubles et matamorphoses de Mnemosyne: Sur les concepts tragiques du temps", pp. 35-39

principe de réalité comme ayant, par son ascendant, le dernier mot." (Lacan, 1973: 65)

⁴ See, for example, *The Ticklish Subject*, pp. 369-377 or 359-364, and elsewhere; also in *Hegemony, Contingency, Universality* (written together with Judith Butler and Ernesto Laclau), *passim*.

⁵ "Material", thus "bodily" and "physical", are also always already concepts or a locus/topos populated by the imaginary and never virginally such. Even the idea of "virginally such" is but – an idea. The notion of body as material, or its materiality, has been deconstructed by Judith Butler in her seminal work *Bodies That Matter* from 1993. However, it seems that whenever a certain psychic operation/activity is directed towards the Real, or at affecting the very Real of a certain something or somebody, it aims at producing an effect over the body, over the physical. For example, the desire for a total, complete, "real" annihilation of somebody realizes itself through the destruction of his/her body – going as far as either a murder or an infliction with the ultimate physical pain. In contemporary thinking (and not only philosophical), the merging of the Real with the physical/material, is an epistemological fact, provided by the sole fact that the both notions stand for the only ("consensually") "recognized representatives" of the "tangibly existing" (in as much as real ones) - therefore "undoubtedly real".

⁶ I have explored more extensively the metaphors and concepts of rupture, crisis, abyss and caesura in these authors in the article "Les troubles et matamorphoses de Mnemosyne: Sur les concepts tragiques du temps", pp. 35-39.

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Butler, Judith. 1997. *The Psychic Life of Power. Theories in Subjection*. Stanford University Press.
2. _____ 1993. *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*. New York & London: Routledge.
3. _____, Ernesto Laclau & Slavoj Zizek. 2000. *Contingency, Hegemony, Universality: Contemporary Dialogues on the Left*. Verso Books.
4. Kolozova, Katerina. "Les troubles et matamorphoses de Mnemosyne: Sur les concepts tragiques du temps", *Lettre Internationale* 17 (2000-Skopje), 31-42.

REFERENCES

1. Butler, Judith. 1997. *The Psychic Life of Power. Theories in Subjection*. Stanford University Press.
2. _____ 1993. *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*. New York & London: Routledge.
3. _____, Ernesto Laclau & Slavoj Zizek. 2000. *Contingency, Hegemony, Universality: Contemporary Dialogues on the Left*. Verso Books.
4. Kolozova, Katerina. "Les troubles et matamorphoses de Mnemosyne: Sur les concepts tragiques du temps", *Lettre Internationale* 17 (2000-Skopje), 31-42.

5. Lacan, Jacques. 1973. *Les quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse*. Texte établi par Jacques-Alain Miller. Paris: Éditions de Seuil.

6. Laruelle, François. 1989. *Philosophie et non-philosophie*. Liège-Bruxelles: Pierre Mardaga.

7. Žižek, Slavoj. 1989. *The Sublime Object of Ideology*. London & New York: Verso Books.

8. _____ 1999. *The Ticklish Subject: The Absent Center of Political Ontology*. London & New York: Verso Books.

9. Župančič, Alenka. 2000. *The Ethics of the Real*. London & New York: Verso Books.

5. Lacan, Jacques. 1973. *Les quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse*. Texte établi par Jacques-Alain Miller. Paris: Éditions de Seuil.

6. Laruelle, François. 1989. *Philosophie et non-philosophie*. Liège-Bruxelles: Pierre Mardaga.

7. Žižek, Slavoj. 1989. *The Sublime Object of Ideology*. London & New York: Verso Books.

8. _____ 1999. *The Ticklish Subject: The Absent Center of Political Ontology*. London & New York: Verso Books.

9. Župančič, Alenka. 2000. *The Ethics of the Real*. London & New York: Verso Books.